

2025-07-15 Lezing de Reuzenkopbever

Gisteravond was ik bij een bijzondere presentatie in het museum. Bram Langeveld, conservator van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam, nam ons mee in de fascinerende wereld van de reuzenkopbever (*Trogontherium cuvieri*). Deze uitgestorven soort blijkt echt een vreemd beest geweest te zijn.

Een bever zoals geen ander

Wat direct opviel in Brams verhaal: deze bever deed eigenlijk niks wat je van een bever verwacht. Terwijl onze hedendaagse bevers bomen omknagen en dammen bouwen, kon de reuzenkopbever dat helemaal niet. Hij had wel enorme snijtanden, maar die gebruikte hij vooral voor het eten van waterplanten. Met zijn gigantische flapvoeten, kleine handjes en ronde staart zag hij er behoorlijk anders uit dan zijn moderne neefjes.

De fossielvondsten hebben een interessante geschiedenis. In de vorige eeuw doken ze massaal op in Limburgse kleiputten, vooral rond Tegelen. Die kleilagen stammen uit het begin van het Pleistoceen, het ijstijdvak. Maar het werd pas echt spannend toen de Maasvlakte 2 werd aangelegd. De afgelopen tien jaar zijn daar honderden fossielen van de reuzenkopbever gevonden: snijtanden, kiezen, verschillende botten. Die vondsten vormden de aanleiding voor een team onderzoekers om dit dier grondig te bestuderen.

Bram vertelde vol enthousiasme over het boek dat hij samen met Peter de Bruijn, Ingrid de Bruijn en Rob van den Berg heeft geschreven. Het is uitgegeven door KNNV Uitgeverij en verschijnt in 2025. Het boek geeft antwoord op alle vragen: hoe oud zijn de fossielen precies? Waar zijn ze allemaal gevonden? En hoe past deze soort in de beverstamboom?

Antje Schreuder en de Reuzenkopbever

Antje Schreuder was echt een pionier op haar vakgebied. In 1928 verdedigde ze haar baanbrekende proefschrift over de reuzenkopbever (*Trogontherium cuvieri*), een fascinerend uitgestorven dier dat zo'n 2,5 miljoen jaar geleden opdook en 200.000 jaar geleden verdween. Schreuder werkte tussen 1911 en 1928 als assistent van professor Dubois aan de Universiteit van Amsterdam. Ze deed intensief veldwerk in Tegelen, waar ze nauwkeurig fossielen bestudeerde en mat. Haar expertise lag bij de reuzenkopbever. Ze groeide uit tot dé autoriteit op het gebied van Kwartair botmateriaal. Zo beroemd werd ze, dat wetenschappers uit heel Europa haar raadpleegden en specimens naar haar opstuurden.

Nationaal IJstijdzoogdier

De Werkgroep Pleistocene Zoogdieren stelde in 2023 een shortlist van tien ijstijdzoogdieren op die in Nederland leefden tijdens het Pleistoceen. De uitgestorven dieren kregen elk hun eigen ambassadeur of team van ambassadeurs om hen naar de titel van Nationaal IJstijdzoogdier te helpen. Schreuder werd postuum ambassadeur van de reuzenkopbever.

Er bestaan levensgrote modellen van de reuzenkopbever, gemaakt door kunstenaar Remie Bakker. Deze modellen zijn te zien in musea zoals het Natuurhistorisch Museum Maastricht en het Natuurhistorisch Museum Rotterdam, waar ze een indruk geven van het imposante dier uit het ijstijdvak.

Bram legde uit waar je zelf op zoek kunt naar fossielen van dit bijzondere dier. Met de juiste kennis en wat geluk kun je misschien wel een stuk geschiedenis in je handen houden. Het was een inspirerende avond die liet zien hoe belangrijk fossielenonderzoek is voor ons begrip van de prehistorie.

Foto: Lezing in de zaal Hoboken door Bram Langeveld

Foto: Het boek de Reuzenkopbever in handen van een bever fan Jaap Nispeling, hij is de bever deskundige bij Natuur Vereniging IJsselmonde.

Foto en tekst: Sharida Bhageloe